

Svar på motion från Christian Lindefjärd (SD) om att polisanmäla alla ensamkommande som både har kommit till Haninge kommun och som har ljugit om sin ålder

Sammanfattning

Christian Lindefjärd (SD) har lämnat en motion där han tar upp kommunens skyldighet att anmäla bidragsbrott i enlighet med bidragsbrottslagen.

Motionären föreslår att Haninge kommun ska polisanmäla alla personer som lämnat felaktiga uppgifter om sin ålder för brott enligt bidragsbrottslagen. Samt att Haninge kommun på alla sätt återkräver felaktigt utbetalda bidrag.

Förvaltningen redogör för de lagar som reglerar kommunens skyldighet att göra polisanmälan enligt bidragsbrottslagen. I och med denna redogörelse anser förvaltningen motionen vara besvarad.

Underlag för beslut

- Tjänsteutlåtande 2019-03-11 – Svar på motion från Christian Lindefjärd (SD) om att polisanmäla alla ensamkommande som både har kommit till Haninge kommun och som har ljugit om sin ålder
- Beslutsunderlag 2018-12-07 – Motion från Christian Lindefjärd (SD) om att polisanmäla alla ensamkommande som både har kommit till Haninge kommun och som har ljugit om sin ålder

Förvaltning
Socialförvaltningen

Avdelning/Enhet
Kansli

Handläggare
Xerxes Fallah, utredare

Dokumenttyp
Tjänsteskrivelse

Datum
2019-03-11

Diarienummer
SN 2019/90

KS 2018/529

Sida
2 (10)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteskrivelse som sitt svar till kommunfullmäktige.

Siw Lidestål
Förvaltningschef

Maria Porshage
Avdelningschef

Bakgrund

Christian Lindefjärd (SD) har lämnat en motion där han tar upp kommunens skyldighet att anmäla bidragsbrott i enlighet med bidragsbrottslagen.

Motionären skriver att *det är ett stort och omfattande problem att ensamkommande "ungdomar" ljuger om sin ålder. Enligt Rättsmedicinalverkets siffror visade det sig att 76 % av de ensamkommande har ljugit om sin ålder.*

Motionären nämner att i september 2018 biföll kommunfullmäktige i Skurup en motion ifrån SD om att polisanmäla alla ensamkommande som kommit till Skurups kommun och som har ljugit om sin ålder". Skurup kommer även kräva tillbaka felaktigt utbetalda bidrag samt de kostnader kommun har haft.

Vi i Haninge kommun är sannolikt drabbade i samma utsträckning som andra kommuner i landet och detta är något som även behöver bekämpas i Haninge.

Det ska vara en tydlig signal om att kommunen inte accepterar dessa handlingar. Ljuger man så kommer man få betala tillbaka och betalar man inte ska ärendet gå vidare till kronofogden.

Detta signalerar också till alla kommuninvånare att man inte accepterar bidragsfusk, vem som än utför det.

Motionären föreslår att Haninge kommun ska *polisanmäla alla ensamkommande som ljugit om sin ålder för brott mot*

bidragsbrottslagen. Samt att Haninge kommun på alla sätt återkräver felaktigt utbetalda bidrag och ersättningar från ensamkommande som ljugit om sin ålder.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen individ- och familjeomsorg.

Information har inhämtats från Skurups kommun.

Förvaltningens synpunkter

Gällande lag

Socialtjänstlagen (SoL)

I de fall en person har beviljats ekonomiskt bistånd på felaktiga grunder finns det en möjlighet att återkräva biståndet. Den felaktiga utbetalningen kan bero på att den enskilde har lämnat oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter förorsakat att bistånd beviljats på felaktiga grunder. När det har konstaterats att den enskilde förorsakat den felaktiga utbetalningen föreligger ett strikt ansvar att återbetala.

Även i de fall som en person som har tagit emot bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta kan socialtjänsten återkräva även biståndet.

Socialtjänstens beslut om återkrav reglerar en persons skyldighet att återbetala. Återbetalning sker i första hand på frivillig väg. Om en person inte återbetalar skulden till socialtjänsten kan socialtjänsten väcka talan om ersättning

hos Förvaltningsrätten. Möjligheten att genomföra en ersättningstalan förutsätter att personen har en betalningsförmåga och att tre år inte har passerats sedan biståndet utbetalades.

Om ett återkrav beslutas på felaktiga grunder eller om det finns andra skäl kan socialtjänsten efterge beslutet om återkrav.

Bestämmelsen om återkrav enligt SoL varken ersätter eller inskränker skyldigheten att göra polisanmälan och kräva skadestånd om brott misstänks ha begåtts. Ett beslut om återkrav ska fattas oavsett om skadestånd yrkas i polisanmälan eller ej.

Beslutet om återkrav är självständigt i förhållande till polisanmälan och skadeståndsyrkande. Även om polis och åklagare inte skulle anse brott vara styrkt och lägger ner förundersökningen, eller om tingsrätten skulle fria den enskilde från brottsmisstanke är inte det ett skäl att efterge återkravet.

Bidragsbrottslagen

Enligt bidragsbrottslagen ska socialtjänsten göra en polisanmälan om det finns misstanke om brott. Bestämmelsen innebär en skyldighet att göra en anmälan vid misstanke om bidragsbrott. Det är alltså inte möjligt att avstå från anmälan t.ex. på grund av att andra sanktioner drabbar personen eller på grund av social hänsyn.

Bidragsbrottslagen omfattar ekonomiska förmåner som betalas ut för personligt ändamål och som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala Studiestödsnämnden, Migrations-verket, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna.

Lagen innebär att den som *uppsåtligen* lämnar en oriktig uppgift och därmed orsaker en felaktig utbetalning döms för bidragsbrott. Det kan även omfatta den som lämnar en oriktig uppgift och orsakar en *fara* för en felaktig utbetalning (farebrott).

Det finns tre grader av bidragsbrott: ringa, normalgraden och grovt.

Även *grovt oaktsamma* beteenden är straffbara som vårdslöst bidragsbrott.

Bidragsbrottslagen hindrar inte att till exempel en kommun gör polisanmälan om ett misstänkt bidragsbrott har begåtts mot en annan myndighet. Det är i regel den myndighet som blivit vilseledd och gjort den felaktiga utbetalningen som gör polisanmälan. Då det är den drabbade myndigheten som bäst känner till förhållandena. Myndigheterna i sådana fall samarbetar med varandra.

Vid bedömningen av om en anmälan ska göras bör myndigheten göra en preliminär bedömning av om det föreligger uppsåt eller grov oaktsamhet. En anmälan ska ske

"när det finns en välgrundad anledning att anta att ett brott har begåtts". Någon värdering av om den bevisning som finns är tillräcklig för lagföring ska däremot inte göras av den myndigheten som anmäler.

I polisanmälan ska redogöras vad misstanken består av. En polisanmälan får inte göras om det saknas en välgrundad anledning att anta att ett brott har begåtts.

Beslutande tjänstemannen kan i sådant fall göra sig skyldig till *falsk angivelse*.¹

Förutsättningar för skadestånd

Polisanmälan kan omfatta ett skadeståndsyrkande. Skadeståndet motsvarar det belopp som betalats ut felaktigt. Skadeståndskrav ska inte göras om den felaktiga utbetalningen är återbetald eller reglerad på annat sätt, eller om det gäller ett farebrott.

Skadestånd kan tilldömas endast om den åtalade blir dömd för brottet. Om tingsrätten dömer ut skadestånd kan socialtjänsten ansöka om verkställighet hos kronofogdemyndigheten.

Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

¹ BrB 15 kap 6 § Angiver man oskyldig till åtal med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, dömes för falsk angivelse till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Lagen gäller sådana bidrag, ersättningar och lån för personligt ändamål (ekonomiska förmåner) som enligt lag eller förordning beslutas av Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala Studiemedelsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna.

Underrättelseskyldigheten innebär att myndigheterna är skyldig att underrätta varandra om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån felaktigt betalats ut eller betalats ut med för högt belopp. Socialtjänsten är fråntagen underrättelseskyldigheten och är enbart mottagare av underrättelser.

Asylsökande som lämnar oriktiga uppgifter om sin ålder

Ensamkommande asylsökande som uppger att de är under 18 år anvisas till kommunen av Migrationsverket.

Migrationsverket fastställer personens juridiska ålder.

Kommunen har ingen rätt att ompröva Migrationsverkets beslut eller göra egen åldersbestämning.

Efter anvisningen beslutar kommunen om placering på familjehem eller HVB-hem. Kommunens vårdkostnader ersätts i sin helhet av Migrationsverket. Efter ansökan kan Migrationsverket bevilja bistånd till kläder eller mediciner.

Personens juridiska ålder gäller till dess att Migrationsverket fastställer annan ålder.

I de fall där personen har lämnat oriktiga uppgifter om sin ålder och som har inneburit felaktig att Migrationsverket fastställt en för låg ålder så är det Migrationsverket som har huvudansvaret att göra en polisanmälan.

Det är Migrationsverket som i sådant fall har blivit vilseledd och i så fall fattat ett beslut på grund av felaktiga uppgifter. Det är Migrationsverket som har åsamkats den ekonomiska skadan samt har underlag och bevisning som behövs för en polisanmälan.

Socialförvaltningens synpunkter

Socialförvaltningen har välutarbetade rutiner för arbetet med anmälningar av misstänkta bidragsbrott. All handläggning av ärenden sker i enlighet med gällande lagstiftning samt i enlighet med de riktlinjer som socialnämnden har antagit.

Belopp som någon fått obehörigen återkrävs med stöd av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Vid misstanke av bidragsbrott har socialförvaltningen en skyldighet att polisanmäla och i fall utbetalning har skett skadestånd ska yrkas.

Tabellen nedan visar fattade beslut om återkrav på grund av felaktig utbetalning samt gjorda polisanmälningar enligt bidragsbrottslagen.

	Återkrav enligt SoL	Anmälan om bidragsbrott
2015	2	0

2016	3	2
2017	4	2
2018	0	2 ²

Förvaltningen anser inte att det behövs något särskilt ställningstagande från socialnämnden eller kommunfullmäktige att följa gällande lag. Alla kommuner är skyldiga att göra anmälan till Polismyndigheten om det kan misstänkas att brott enligt bidragsbrottslag har begåtts mot myndigheten.

I och med denna redogörelse anser förvaltningen motionen vara besvarad.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelseförvaltningen

² Det kan vara fall där personen betalt tillbaka eller att det har legat fara för felaktig utbetalning.